JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GIUSEPPE TESAURO
26 päivänä marraskuuta 1996 *

1. Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 27.6.1995 tuomion asiassa T-186/94 [1] (jäljempänä valituksenalainen tuomio), joka koski Ranskan oikeuden mukaan perustetun yhtiön, Guérin automobilesin (jäljempänä valittaja), nostamaa kannetta komission laiminlyönnin toteamiseksi ja toissijaisesti komission ennen kanteen nostamista lähettämien kahden kirjeen kumoamista siinä tapauksessa, että niissä katsottaisiin ilmaistun päätös siitä, että valitusta ei oteta tutkittavaksi. Tässä tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että lausunnon antaminen laiminlyönnin toteamista koskevasta vaatimuksesta raukesi, koska kanteen alkuperäinen kohde oli sittemmin rauennut; lisäksi se katsoi, että kumoamisvaatimus oli jätettävä tutkimatta, koska kyseiset kirjeet eivät olleet perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettuja kannekelpoisia toimia. Asian erityispiirteiden vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti kuitenkin velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Esillä olevalla valituksellaan valittaja pyytää yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan tuomion muilta kuin oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevilta osiltaan ja hyväksymään alkuperäisen vaatimuksen. Komissio on tehnyt samasta tuomiosta myös vastavalituksen pyytäen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kumoamista siltä osin kuin komissio on siinä velvoitettu vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan kaikki valittajan oikeudenkäyntikulut.

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

2. Valittaja teki 3.8.1992 päivätyllä kirjeellä neuvoston asetuksen N:o 17 [2] 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti komissiolle valituksen, jossa vaadittiin toteamaan, että Volvo France oli rikkonut perustamissopimuksen 85 artiklaa; valittaja väitti, että Volvo France oli sanonut väärin perustein irti 10.9.1987 kestoltaan toistaiseksi tehdyn jälleenmyyntisopimuksen. Samassa kirjeessä valittaja väitti lisäksi, että Volvo Francen yksinmyyntioikeuksia ja valikoivaa jakelua koskevien sopimusten monet sopimuslausekkeet olivat sellaisia, ettei perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä ja huoltopalveluja koskevien sopimusten ryhmiin 12 päivänä joulukuuta 1984 annettu komission asetus (ETY) N:o 123/85 [3] (jäljempänä poikkeusasetus) koskenut niitä. Koska sopimuksen irtisanominen oli saatettu Cour d'appel de Paris'n käsiteltäväksi, komissiosta ilmoitettiin valittajalle 29.10.1992 päivätyllä kirjeellä, ettei asiaan liittynyt sellaista riittävää yhteisön intressiä, jonka vuoksi sen tutkittavaksi ottaminen olisi ollut perusteltua. Sen vuoksi

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — Guérin automobiles v. komissio (Kok. 1995, s. II-1753).

2 — Perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, annettu 6 päivänä helmikuuta 1962 (EYVL 1962, 13, s. 204).

3 — EYVL 1985 L 15, s. 16.

komissio asetti valittajalle neljän viikon määräajan uusien seikkojen esittämiselle sillä uhalla, että asian käsittely muutoin lopetetaan.

Valittaja lähetti 11.12.1992 päivätyn kirjeen, jossa se totesi, että Cour d'appel de Paris oli ottanut kantaa ainoastaan jälleenmyyntisopimuksen irtisanomisen pätevyyteen, kun taas komissiolle jätetty valitus koski koko jakelusopimuksen lainmukaisuutta poikkeusasetuksen kannalta. Näiden valittajan täsmennysten johdosta komissiosta todettiin 21.1.1993 päivätyllä kirjeellä, että "valitus ei perustu Volvo Francen kyseisen sopimuksen irtisanomista koskeviin edellytyksiin, vaan ensi sijassa Guérin automobiles -yhtiöön kohdistettuun myyntikieltoon, joka asetettiin sille yksinmyyntioikeuksiin ja valikoivaan jakeluun perustuvaa myyntiverkostoa koskevien sopimusten perusteella, joiden valituksessa katsotaan olevan mitättömiä, koska Guérinin mukaan ne ylittävät olennaisesti asetuksessa (ETY) N:o 123/85 myönnettyjen poikkeusten soveltamisalan ja koska niitä ei myöskään koske yksittäinen poikkeus". Komissio lisäsi vielä seuraavaa: "Totean vielä, että esittämänne ongelma, joka on johtanut muihinkin valituksiin, on paraikaa komission tutkinnassa; tämän tutkinnan tulos ilmoitetaan Teille tutkinnan päätyttyä."

3. Lähes vuoden kuluttua eli 6.1.1994 valittaja pyysi komissiota ilmoittamaan sen tutkimuksen tuloksen, johon 21.1.1993 päivätyssä kirjeessä oli viitattu. Koska vastausta ei tullut, valittaja lähetti komissiolle 24.1.1994 perustamissopimuksen 175 artiklan mukaisen vaatimuskirjeen. Komissiosta ilmoitettiin 4.2.1994 päivätyssä kirjeessä valittajalle ainoastaan, että mainitun toisen asian tutkiminen oli edelleen meneillään ja että siinä annettavaa ratkaisua voitaisiin mahdollisesti pitää ennakkoratkaisuna senkaltaisiin ongelmiin, jotka valittaja oli tuonut esiin. Komissio vakuutti vielä kerran ilmoittavansa heti, kun tässä toisessa asiassa päästäisiin merkittävästi etenemään.

Valittaja nosti 5.5.1994 yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla kanteen, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vaadittiin ensisijaisesti toteamaan komission laiminlyönti ja toissijaisesti kumoamaan komission 21.1.1993 ja 4.2.1994 päivätyt kirjeet, jos niissä katsottaisiin ilmaistun päätös siitä, että valittajan kilpailuasiassa tekemää valitusta ei oteta tutkittavaksi.

4. Komissiosta lähetettiin 13.6.1994 valittajalle tiedonanto, jossa viitattiin nimenomaisesti neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY [4] 6 artiklaan. Kirjeessä todettiin seuraavaa:

4 — EYVL 1963, 127, s. 2268.

"Arvoisa vastaanottaja

Ilmoitan vastaanottaneeni 24.1.1994 päivätyn kirjeenne, joka koski asiakkaanne Guérin automobilesin asemaa sen 11.12.1992 Volvo Francen jälleenmyyntiä koskevasta vakiosopimuksesta tekemän valituksen jälkeen, jossa väitettiin sopimusten selvästi ylittävän kyseisellä asetuksella myönnettyjen poikkeusten soveltamisalan ja jossa perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla myös pyydettiin komissiota määrittelemään kantansa asiaan kahden kuukauden kuluessa. Tämän kirjeen johdosta esitän osaltani seuraavat huomautukset.

Valituksenne koskee kysymystä siitä, onko autokaupan yksinmyyntioikeuksiin ja valikoivaan jakeluun perustuvaa myyntiverkostoa koskeva sopimus, sellaisena kuin Volvo France sitä soveltaa, kilpailusääntöjen kannalta asetuksen (ETY) N:o 123/85 kanssa yhteensopiva. Tältä osin ja viitaten 21.1.1993 päivättyyn kirjeeseeni, johon myös Te viittaatte, vahvistan Teille, että komission tutkinnassa on paraikaa tapaus, jossa kyse on siitä, onko erään toisen autonvalmistajan jakelua koskeva vakiosopimus sopusoinnussa asetuksen kanssa.

Tässä toisessa asiassa asetetaan kyseenalaiseksi useat sellaiset sopimuslausekkeet ja -käytännöt, joihin myös Teidän valituksessanne vedottiin. Kuten tiedätte, komission on asetettava käsittelemänsä asiat tärkeysjärjestykseen rajallisten toimintaresurssiensa vuoksi. Siten on yhteisön edun mukaista, että silloin kun sen tutkittavaksi saatetaan useita toisiaan vastaavia asioita, niistä valikoidaan jatkotoimia varten mahdollisimman edustavat tapaukset. Tämän vuoksi viittaan asetuksen (ETY) N:o 99/63 6 artiklaan ja vahvistan Teille, että näistä syistä valitustanne ei tässä vaiheessa voida yksittäisenä asiana ottaa käsiteltäväksi.

Sen lisäksi huomautan, että asetus N:o 123/85 on välittömästi sovellettavaa oikeutta kansallisissa tuomioistuimissa; siten asiakkaanne voi nostaa tällaisessa tuomioistuimessa kanteen asiassaan ja samalla esittää kysymyksen kyseisen asetuksen sovellettavuudesta sopimukseensa.

Voitte antaa oman vastineenne tähän kirjeeseen. Mikäli haluatte sellaisen antaa, määräaika sen toimittamiseen minulle on kaksi kuukautta."

Valittaja lähetti 20.6.1994 komissiolle vastineensa komission 13.6.1994 päivättyyn kirjeeseen; valittaja pyysi lisätietoja mainitusta toisesta asiasta ja kysyi, aikoiko komissio yhdistää kyseiset kaksi asiaa, jotta puolustautumisoikeuksia noudatettaisiin. Koska valittaja ei saanut vastausta tähän eikä 13.7. ja 24.7. päivättyihin kirjeisiin, se toisti pyyntönsä ja kysymyksensä lähettämällä komissiolle 11.8.1994 uudestaan perustamissopimuksen 175 artiklassa tarkoitetun vaatimuskirjeen.

5. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa valittaja vetosi vastauskirjelmässään ensisijaisesti siihen, että komission 13.6.1994 päivätyn kirjeen ei voitaisi katsoa päättäneen laiminlyöntiä. Perusteet tälle olivat seuraavat: a) asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto ei ollut perustamissopimuksen 175 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu kannan määrittely; b) kirjeestä ilmeni, ettei se ollut toimi, jolla valitus olisi hylätty; c) kirje oli riittämättömästi perusteltu.

Toiseksi valittaja vetosi siihen, että komission vastausten epämääräisyys oli osa komission harkittua toimintasuunnitelmaa, jonka tarkoitus oli viedä valittajalta mahdollisuus kanteen nostamiseen. Luokittelemalla 21.1.1993 ja 4.2.1994 päivätyt kirjeet toisaalta pelkiksi alustaviksi vastauksiksi komissio pyrki suojautumaan kumoamiskanteelta, ja väittäessään toisaalta, että 13.6.1994 päivätty kirje oli varsinainen kannan määrittely, komissio pyrki suojautumaan laiminlyöntikanteelta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio

6. Tuomiossaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi aluksi, että "kannetta nostettaessa laiminlyöntiä koskevat vaatimukset olivat senkaltaisia, että ne voitiin ottaa tutkittaviksi" (22 kohta). Tämän jälkeen se muistutti, että toimi, "jonka perusteella ei sinänsä ole mahdollista nostaa kumoamiskannetta, voi kuitenkin olla sellainen kannan määrittely, jonka jälkeen laiminlyönti on oikaistu; tällaisesta tilanteesta on kysymys, jos kyseinen päätös on välttämätön ennakkotoimi sellaiselle menettelylle, joka pakostakin päätyy oikeudelliseen päätökseen, jonka perusteella on mahdollista nostaa kumoamiskanne" (25 kohta); se muistutti edelleen, että juuri tällaisesta tilanteesta on kysymys, kun komissio lähettää valituksen tekijälle asetuksen N:o 99/63 6 artiklan perusteella kirjeen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan 6 artiklan mukainen tiedonanto on näet "perustamissopimuksen 175 artiklan tarkoittama kannan määrittely, vaikka sen perusteella ei voikaan nostaa kumoamiskannetta" (26 kohta).

Luokitellessaan 13.6.1994 päivättyä kirjettä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi siten, että vaikka tässä kirjeessä ei nimenomaisesti ilmoiteta valituksen hylkäämisestä, "kahdesta viittauksesta asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan, tämän säännöksen muotovaatimusten noudattamisesta, kirjeen sisällöstä ja sen kirjoittamiseen liittyneestä asiayhteydestä" ilmenee, että ajankohtana, jolloin komissio osoitti tiedonannon kantajalle, se oli sillä kannalla, että sen saamien tietojen perusteella ei ollut tarpeen ryhtyä sen käsiteltäväksi saatetun valituksen suhteen toivottuihin jatkotoimiin (29 kohta). Vaikka otaksuttaisiinkin, että kyseistä kirjettä ei ole riittävästi perusteltu ja että se on laadittu sääntöjenvastaisen menettelyn päätteeksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi myös, että, "vaikka tällaisilla väitteillä voi mahdollisesti olla merkitystä perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla ajettavassa kanteessa, nämä väitteet eivät kuitenkaan vaikuta asiaan selvitettäessä sitä, onko komissio määritellyt kantansa perustamissopimuksen 175 artiklassa tarkoitetulla tavalla" (33 kohta).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi myös sen valittajan väitteen, että laimin-

lyönnin päättyneeksi katsominen antaisi komissiolle mahdollisuuden välttää kokonaan tuomioistuinvalvonta. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että valittajan toimitettua vastineensa asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvaan tiedonantoon sillä oli "oikeus saada komissiolta päätös, jossa komissio määrittelee lopullisen kantansa valitukseen. Tästä päätöksestä kantaja voi, jos pitää sitä aiheellisena, nostaa kumoamiskanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa" (34 kohta).

7. Valittajan toissijaisesti esittämä vaatimus 21.1.1993 ja 4.2.1994 päivättyjen kirjeiden kumoamisesta, siltä osin kuin ne olisivat tahdonilmaisu valituksen hylkäämisestä, jätettiin tutkimatta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi näet, että niitä oli pidettävä tavanomaisina odottamista ilmaisevina kirjeinä, jotka eivät siten luoneet valittajan "etuihin vaikuttavia oikeudellisia velvoitteita", vaan ne olivat valmistelevia toimenpiteitä, joista ei sellaisina voi nostaa kannetta (40 kohta).

8. Oikeudenkäyntikuluista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi aluksi, että komissio ei perustamissopimuksen 175 artiklassa määrätyssä määräajassa ollut ryhtynyt jatkotoimiin valittajan sille 24.1.1994 osoittamasta vaatimuskirjeestä huolimatta, vaikka komissio oli asianmukaisesti saanut tiedon valituksen sisällöstä jo joulukuussa 1992. Todettuaan tämän jälkeen, että komissio oli ilmoittanut valittajalle kannastaan vasta laiminlyöntikanteen nostamisen jälkeen (45 kohta), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti, että komission oli vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä lisäksi korvattava valittajan oikeudenkäyntikulut (46 kohta).

Valittajan muutoksenhaku

9. Valittaja riitauttaa yhteisöjen tuomioistuimessa valituksenalaisen tuomion oikeellisuuden väittäen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut säännöksiä virheellisesti katsoessaan, että 13.6.1994 päivätty kirje, vaikka se onkin perustamissopimuksen 175 artiklan mukainen kannan määrittely ja siten toimi, joka päättää laiminlyönnin, ei kuitenkaan ole samalla perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettu kannekelpoinen toimi. Valittaja perustelee tätä kantaansa seuraavasti:

a) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon 13.6.1994 päivätyn komission kirjeen jälkeistä kirjeenvaihtoa, joka olisi mahdollistanut tosiseikkojen luonnehtimisen oikealla tavalla ja siten laiminlyönnin jatkumisen toteamisen;

b) useassakin suhteessa 13.6.1994 päivätyn kirjeen oikeudellinen luonne on arvioitu virheellisesti, mitä jäljempänä selostetaan yksityiskohtaisesti; tarkoituksena on osoittaa, ettei tämä kirje ole hylkäyspäätös, joten se ei ole päättänyt laiminlyöntiä;

c) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ristiriitaisesti katsonut, ettei tällä kirjeellä ole oikeusvaikutuksia vastaanottajaansa, vaikka se on todennut, että kanteen kohde oli rauennut; tämä loukkaa oikeutta tehokkaaseen muutoksenhakuun tuomioistuimessa, koska yksityiseltä henkilöltä on näin viety oikeus asianmukaiseen oikeusturvaan.

Valittajan muutoksenhaku koskee siis sitä, ettei laiminlyönti ole päättynyt (ensimmäinen ja toinen valitusperuste) ja että joka tapauksessa laiminlyönnin päättymistä koskevan väitteen hyväksyminen, kun kannekelpoista toimea ei ole, loukkaa oikeutta tehokkaaseen muutoksenhakuun tuomioistuimessa (kolmas valitusperuste). Esillä oleva valitus tarjoaa siten yhteisöjen tuomioistuimelle tilaisuuden syventää ja selventää oikeussuojakeinojen kannalta niiden oikeuksien sisältöä, jotka valittajalle kuuluvat erityisesti kilpailuoikeudellisessa menettelyssä. [5] Ennen valitusperusteiden tutkimista on siten tarkoituksenmukaista kerrata, vaikkakin vain lyhyesti, ne säännökset ja se oikeuskäytäntö, jotka liittyvät esillä olevaan riita-asiaan.

Valittajan oikeudet oikeuskäytännön mukaan

10. Muistutan aluksi, että asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka katsoo asian koskevan oikeuttaan, voi tehdä komissiolle hakemuksen sen toteamiseksi, että perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa on rikottu (väitetyllä) tavalla. Tähän mahdollisuuteen ei kuitenkaan liity aineellisia oikeuksia. Asiaa koskevassa oikeuskäytännössä on näet selvästi todettu, että valittajalla ei ole oikeutta vaatia komissiota tekemään päätöstä kilpailusääntöjen väitetyn rikkomisen olemassaolosta [6] ja että komissiolla ei ole edes velvollisuutta ottaa hakemusta tutkittavakseen, koska tutkimuksen "tarkoituksena olisi ainoastaan tutkia, mitä näyttöä on rikkomisesta, jonka toteamiseen komissiolla ei ole velvollisuutta". [7]

5 — Ks. mm. Idot 1992: La situation des victimes de pratiques anticoncurrentielles après les arrêts Asia Motor et Automec II. — Europe, s. 1— ; Gilliams ja Maselis 1996: Le statut du plaignant en droit communautaire. — Journal des Tribunaux, s. 25— ; Amadeo 1996: La posizione del singolo controinteressato dinanzi alla Commissione nell'applicazione delle regole di concorrenza. — Il Diritto dell'Unione Europea, s. 405— .

6 — Asia 125/78, Gema v. komissio, tuomio 18.10.1979 (Kok. 1979, s. 3173, 17 ja 18 kohta) sekä äskettäisestä oikeuskäytännöstä asia T-387/94, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomio 18.9.1996 (Kok. 1996, s. II-961, 46 kohta, jäljempänä asia Asia Motor III). Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi asiassa T-24/90, Automec vastaan komissio, 18.9.1992 antamassaan tuomiossa (Kok. 1992, s. II-2223, 75 kohta, jäljempänä asia Automec II), ratkaisun on oltava muu ainoastaan silloin, jos valituksen kohde kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan.

7 — Edellisessä alaviitteessä mainittu asia Automec II, tuomion 76 kohta sekä asia T-114/92, BEMIM v. komissio, tuomio 24.1.1995 (Kok. 1995, s. II-147, 81 kohta). Ks. lisäksi asia T-5/93, Tremblay ym. v. komissio (Kok. 1995, s. II-185, 61 kohta), jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimenomaisesti totesi, että valittaja ei voi edellyttää saavansa komissiolta päätöstä ilmiannon kohteena olevasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka komissio olisikin "vakuuttunut siitä, että kyseisillä menettelytavoilla rikottaisiin perustamissopimuksen 86 artiklaa". Tätä kantaa perusteltiin sillä, että komission velvoittaminen tekemään "sen todettua kilpailusääntöjä rikotun, sellainen päätös, jolla se velvoittaa kyseiset yritykset lopettamaan tällaiset menettelytavat, olisi ristiriidassa asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan sanamuodon kanssa, jossa todetaan, että komissio voi tehdä tällaisen päätöksen" (asia T-16/91, Rendo ym. v. komissio, tuomio 18.11.1992, Kok. 1992, s. II-2417, 98 kohta); tämä perustelu jättää kyllä sijaa epäilyille.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että valittajalta olisi otettu pois kaikki oikeussuojakeinot. Asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa annetaan näet valittajalle menettelyä koskevia takeita, kun siinä säädetään, että "jos komissio saatuaan asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan nojalla tehdyn hakemuksen katsoo, että sillä olevien tietojen perusteella ei ole riittävää aihetta suostua hakemukseen, sen on ilmoitettava hakijoille perustelunsa ja asetettava määräaika, jonka kuluessa ne voivat antaa mahdollisen vastineensa kirjallisesti". Komissiolla on siten mahdollisuus hylätä hakemus joko tutkittuaan sitä koskevat oikeudelliset seikat ja tosiseikat tai tehtyään tutkimuksia taikka aloitettuaan kilpailusääntöjen rikkomista koskevan menettelyn. Jokaisessa näistä tilanteista sen on kuitenkin ilmoitettava valittajalle perusteet, joiden vuoksi hakemusta ei ole hyväksytty, ja asetettava määräaika mahdollisen kirjallisen vastineen antamiseen. [8] Juuri tämä on 6 artiklassa säädetyn tiedonannon tarkoitus.

11. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Gema vastaan komissio antamassaan tuomiossa, että "asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa tarkoitetun tiedonannon tarkoituksena on, kuten ilmaisusta 'sen on ilmoitettava hakijoille perustelunsa' käy selville, ainoastaan se, että asetuksen N:o 17/62 3 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu hakija saa tiedon niistä syistä, joiden vuoksi komissio on tutkimuksessa saamiensa tietojen perusteella katsonut, ettei ollut tarpeen ryhtyä hakemuksen suhteen toivottuihin jatkotoimiin. Tämä tiedonanto *tarkoittaa asian käsittelyn päättämistä*, mikä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö komissio voisi myöhemmin aloittaa uudelleen asian käsittelyä, jos se pitää sitä tarkoituksenmukaisena, vaikkapa siksi että hakija on toimittanut sille tätä varten asetetussa määräajassa 6 artiklan säännösten mukaisesti uusia tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja". [9]

Selostettuaan mainitussa asiassa asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan tiedonannon ominaispiirteitä ja tarkoitusta yhteisöjen tuomioistuin korosti, että tällainen tiedonanto on perustamissopimuksen 175 artiklassa tarkoitettu kannan määrittely ja että sen vuoksi laiminlyönti päättyy siihen. [10] Samassa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin jätti kuitenkin vastaamatta asiassa runsaasti mielipiteiden vaihtoa herättäneeseen kysymykseen mahdollisuudesta nostaa perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla kanne tällaisesta tiedonannosta; [11] samoin se jätti vastaamatta yleisluontoisempaan kysymykseen siitä, onko valittajalla mahdollisuus

8 — Tämä tarkoittaa, että vaikka komissio ei olekaan velvollinen tekemään päätöstä siitä, onko kilpailusääntöjä rikottu, eikä sen tarvitse ottaa tutkittavakseen asetuksen N:o 17 3 artiklan mukaisesti tehtyä valitusta, sillä on kuitenkin velvollisuus "tutkia huolellisesti valittajan esittämät tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat väitteet, jotta se voi selvittää, onko kilpailunvastaiseen toimintaan syyllistytty. Lisäksi, jos komissio katsoo, ettei valituksen tutkimista jatketa, sen on perusteltava päätöksensä siten, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi todeta, onko komissio tehnyt *tosiseikkoihin liittyviä tai oikeudellisia virheitä* taikka käyttänyt harkintavaltaansa väärin" (asia C-19/93 P, Rendo ym. v. komissio, tuomio 19.10.1995, Kok. 1995, s. I-3319, 27 kohta).

9 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia, tuomion 17 kohta; kursivointi tässä.

10 — Em. tuomion 19 ja 20 kohta.

11 — Ks. tältä kohdin kuitenkin julkisasiamies Capotortin edellä mainitussa asiassa antama ratkaisuehdotus. Hän totesi, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan kirjeen laatimatta jättäminen komissiossa on lainvastainen laiminlyönti ja että tämä laiminlyönti voi siten olla perustamissopimuksen 175 artiklassa tarkoitetun laiminlyöntikanteen kohteena; tämän jälkeen hän katsoi, että kyseinen toimi, jonka komissio oli toteuttanut vasta laiminlyöntikanteen nostamisen jälkeen "saattoi olla riittävän ajoissa nostetun kumoamiskanteen kohteena, koska toimet, joiden laillisuusvalvonnasta yhteisöjen tuomioistuin huolehtii, on määritelty 173 artiklan *ensimmäisessä kohdassa täysin samoin kuin ne on määritelty* mainitun 175 artiklan viimeisessä kohdassa" (Kok. 1979, s. 3193 ja 3200).

riitauttaa valituksen hylkäävä kirje kumoamiskanteella.

12. Tältä osin on kuitenkin muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin oli jo asiassa Metro vastaan komissio vahvistanut, että valituksen mahdollisen hylkäyspäätöksen pitää voida olla kumoamiskanteen kohteena; se totesi muun muassa, että "sekä hyvä oikeudenhoito että 85 ja 86 artiklan täsmällinen soveltaminen edellyttävät, että luonnollisilla ja oikeushenkilöillä, joilla on asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla oikeus pyytää komissiota toteamaan, että mainittuja 85 ja 86 artiklaa on rikottu, on heidän laissa suojattujen etujensa suojaamiseksi muutoksenhakumahdollisuus, jos heidän hakemuksensa on osaksi tai kokonaan hylätty". [12] Kyseisessä asiassa valittajan eli Metron muutoksenhaku kohdistui tosin komission päätökseen myöntää jakelujärjestelmälle perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeus. Äsken mainitun toteamuksen yleisluontoinen muotoilu johdattaa ajatukset kuitenkin siihen, että sama näkemys pätee (lopulliseen) päätökseen valituksen käsittelyn lopettamisesta.

Asiaa koskeva myöhempi oikeuskäytäntö vahvistaa tämän kannan, koska yhteisöjen tuomioistuin on näet — useasti — hyväksynyt sen, että päätös asian käsittelyn lopettamisesta voi olla perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla nostetun kanteen kohteena. [13] Kaksi kysymystä jää tässä kuitenkin vaille vastausta: a) voiko asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto olla myös perustamissopimuksen 173 artiklaan perustuvan kanteen kohteena, vai onko tämä mahdollisuus olemassa vasta käsittelyn lopettamista koskevan päätöksen osalta, joka tehdään valittajan tämän saman 6 artiklan perusteella mahdollisesti antaman vastineen jälkeen; b) onko komissiolla velvollisuus, eikä pelkästään mahdollisuus, tehdä lopullinen päätös käsittelyn lopettamisesta. [14]

13. Näihin kahteen ongelmaan löytyy vastaus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Asiassa Automec I antamassaan tuomiossa [15] ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näet esittänyt teoreettisen luokittelun niistä toimista, joita

12 — Asia 26/76, tuomio 25.10.1977 (Kok. 1977, s. 1875, 13 kohta).

13 — Ks. asia 210/81, Demo-Studio Schmidt vastaan komissio, tuomio 11.10.1983 (Kok. 1983, s. 3045, 14 kohta), jossa valittajan oikeutta asian käsittelyn lopettamista koskevan päätöksen riitauttamiseen perusteltiin asiassa Metro vastaan komissio annetussa tuomiossa esitetyin syin (sananmukaisesti toistettuina). Ks. lisäksi asia 298/83, CICCE vastaan komissio, tuomio 28.3.1985 (Kok. 1985, s. 1105, 18 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi kantajan esittämien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella olevansa toimivaltainen valvomaan asian käsittelyn lopettamista koskevan komission päätöksen lainmukaisuutta, sekä yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, BAT ja Reynolds, tuomio 17.11.1987 (Kok. 1987, s. 4487, 12 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin muistutti, että arvioitaessa, voitiinko valituksen hylkäämiskirjeestä nostettu kumoamiskanne ottaa tutkittavaksi, oli riittävää se, että kirjeellä "on päätöksen sisältö ja vaikutukset siten, että sillä lopetetaan aloitettu tutkimus, sekä että kirjeessä arvioidaan kyseisiä sopimuksia ja estetään valittajia vaatimasta tutkimuksen aloittamista uudelleen, ellei uusia seikkoja esitetä".

14 — Tältä osin komissio oli pitkään sillä kannalla, ettei sillä ollut velvollisuutta tehdä muodollista hylkäyspäätöstä ja että se saattoi päinvastoin valita ne asiat, joiden osalta se katsoi tarkoituksenmukaiseksi tällaisen päätöksen tekemisen. Ks. erityisesti yhdestoista kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus vuodelta 1981, 118 kohta sekä viidestoista kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus vuodelta 1985, 1 kohta; komissio totesi, että se tekee ainoastaan "tarvittaessa" lopullisen hylkäyspäätöksen, joka on mahdollista riitauttaa kumoamiskanteella yhteisöjen tuomioistuimessa.

15 — Asia T-64/89, Automec v. komissio, tuomio 10.7.1990 (Kok. 1990, s. II-367, 45—47 kohta, jäljempänä Automec I).

komissio voi toteuttaa asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvassa menettelyssä; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määritteli muodolliset edellytykset sille, milloin nämä toimet ovat kannekelpoisia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määritteli 6 artiklaan perustuvan menettelyn sisältävän kolme perättäistä vaihetta: ensimmäiselle vaiheelle on tyypillistä valittajan ja komission virkamiesten välinen tietojen ja alustavien huomautusten vaihto; toinen vaihe koskee 6 artiklan mukaista tiedonantoa; kolmannessa vaiheessa komissio perehtyy valittajan esittämiin huomautuksiin ja tekee tarvittaessa lopullisen päätöksen. Ainoastaan tämä viimeksi mainittu päätös, jonka tekemiseen komissio ei kuitenkaan liene velvollinen, voi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mielestä olla kumoamiskanteen kohteena.

On korostettava, että kyseisellä tuomiolla, jossa 6 artiklaan perustuva tiedonanto on määritelty ainoastaan valmistelevaksi toimeksi, on poistettu kaikki periaatteellinen epävarmuus siitä, onko mahdollista riitauttaa tällainen tiedonanto perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellut tällaista päätelmää todeten muun muassa, "että kumoamiskanne, joka kohdistuu tällaiseen tiedonantoon, voisi esimerkiksi väitetiedoksiannosta nostetun kanteen osalta velvoittaa yhteisöjen tuomioistuinta ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta arvioimaan kysymyksiä, joihin komissiolla ei vielä ole ollut tilaisuutta ottaa kantaa", mikä olisi ristiriidassa muun muassa "hyvän oikeudenhoidon asettamien vaatimusten ja komissiossa tapahtuvan hallinnollisen menettelyn sääntöjenmukaisen kulun kanssa". [16]

16 — Em. tuomion 46 kohta.

14. Asiassa Automec I annetun tuomion johdosta komissio on todennut, että "kirjeet, jotka sisältävät alustavia huomautuksia, laaditaan siis siten, että niiden vastaanottajat voivat pitää niitä ainoastaan komissiosta annettuna alustavana kantana tiedossa oleviin seikkoihin. Joka tapauksessa niiden vastaanottajia kehotetaan aina toimittamaan lisähuomautuksensa komissiolle kohtuullisessa määräajassa, joka nimenomaisesti vahvistetaan kirjeessä; jos vastinetta ei toimiteta, valituksen käsittely katsotaan päättyneeksi". [17]

Komission myöhemmästä käytännöstä ei kuitenkaan saa sitä käsitystä, että näitä kriteerejä olisi sovellettu ehdottomasti; siten ei voida sulkea pois sitä, että asiaa koskeva keskeinen riitakysymys asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvassa menettelyssä toteutettujen *toimien* oikeudellisesta luonnehdinnasta johtuu osaksi nimenomaan komission valittajille lähettämien kirjeiden moniselitteisyydestä.

15. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa SFEI ym. vastaan komissio [18] antamat täsmennykset asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan menettelyn päättävän päätöksen luokittelusta ovat siten erityisen hyödyllisiä tässä yhteydessä. Muistutettuaan, että "toimielin, jolla on toimivalta todeta yhteisön oikeuden rikkominen ja määrätä siitä seuraamus ja jonka käsiteltäväksi yksityiset voivat saattaa

17 — Kahdeskymmenes kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus vuodelta 1990, s. 138, 165 kohta.

18 — Asia C-39/93 P, SFEI ym. v. komissio, tuomio 16.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2681).

valituksia, kuten komissio kilpailuasioissa, toteuttaa toimen, jolla on oikeudellisia vaikutuksia, kun se päättää tutkimuksen, jonka se on aloittanut tämän valituksen johdosta" (27 kohta), se jatkoi, että "asian käsittelyn päättävää kirjettä voidaan pitää alustavana tai valmistelevana kannanottona vain jos komissio on selvästi ilmoittanut, että sen päätelmät on esitetty asianosaisten lisähuomautuksia koskevin varauksin, mistä tässä asiassa ei ole ollut kyse" (30 kohta).

Yhteisöjen tuomioistuin on siten sillä kannalla, että kirje, jossa ilmoitetaan perusteluineen komission aikomus päättää hakemuksen käsittely, on aina ja joka tapauksessa kannekelpoinen päätös, jollei kirjeessä nimenomaisesti viitata valittajan myöhempiin huomautuksiin. Tilanne on tällainen, koska, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut, "erotuksena tiedonantoon, joka on tarkoitettu antamaan kyseisille yrityksille mahdollisuuden esittää omat näkökantansa komission esittämiin väitteisiin ja jossa ei lopullisesti vahvisteta komission kantaa, valituksen käsittelyn lopettamista koskeva toimi on menettelyn päätös. Sitä ei seuraa enää mikään muu toimi, josta voisi nostaa kumoamiskanteen" (28 kohta).

16. Valituksenalaisessa tuomiossa on tätä oikeuskäytäntöä kehitetty edelleen, koska siinä on nimenomaisesti todettu, että annettuaan vastineensa asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvaan tiedonantoon valittajalla on tosiasiallinen oikeus saada lopullinen päätös, josta on mahdollista nostaa kanne perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla (34 kohta). Tällainen päätelmä, joka olisi kuitenkin voitu tehdä jo aiemman oikeuskäytännön perusteella, [19] vaikuttaa oikeaan osuneelta: valittajalla ei näet olisi enää oikeusturvaa, jos komissiolla ei olisi velvollisuutta tehdä asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan tiedonannon (joka ei voi olla kanteen kohteena) lisäksi lopullista päätöstä ainakin valituksen hylkäämisestä.

Edellä selostamassani oikeuskäytännössä valittajalle on annettu oikeus saada komissiolta, mahdollisesti laiminlyöntikanteen avulla, asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto, joka on luonteeltaan valmisteleva toimi ja joka ei ole kannekelpoinen mutta joka sen sijaan on välttämätön lopullisen toimen kannalta; toisaalta valittajalla on oikeus saada lopullinen päätös valituksensa hylkäämisestä eli päätös, josta voi nostaa kumoamiskanteen.

17. Esillä olevasta asiasta käyvät ilmi ne ongelmat, joita valittajalla on silloin, kun hän on saanut asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan tiedonannon vasta laiminlyönti-

19 — Ks. esim. edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Automec II, tuomion 85 kohta sekä asia T-74/92, Ladbroke v. komissio, tuomio 24.1.1995 (Kok. 1995, s. II-115, 60 kohta).

kanteen nostamisen jälkeen ja kun hän vielä odottaa lopullista, kannekelpoista päätöstä.

Näiden toteamusten jälkeen alan käsitellä perusteita, joihin valittaja on vedonnut valituksenalaista tuomiota vastaan.

Laiminlyönnin jatkuminen (ensimmäinen ja toinen valitusperuste)

18. Ensimmäisellä ja toisella valitusperusteella valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvio komission laiminlyönnin päättymisestä on virheellinen. Tältä osin valittaja huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt ottaa huomioon asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa tarkoitetun kirjeen jälkeinen kirjeenvaihto, mikä olisi mahdollistanut tosiseikkojen oikeudellisesti oikean luokittelun ja myös laiminlyönnin jatkumisen toteamisen (ensimmäinen valitusperuste).

Valittaja vetoaa lisäksi jossain määrin moniselitteisesti siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi 13.6.1994 päivätyn kirjeen oikeudellisesta luonteesta on tehty virheellisesti ja sääntöjenvastaisesti (toinen valitusperuste). Valittaja mainitsee erityisesti seuraavaa: a) jo kirjeen sisällöstä käy ilmi, ettei kyse ole alustavan kannanoton ilmaisevasta vastauksesta; b) tehdessään tällaisen päätelmän ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi saanut nojautua tietoihin, joita komissio väittää saaneensa ja joilla voidaan perustella päätöstä olla jatkamatta valituksen käsittelyä, koska tiedot eivät ilmene jutun asiakirjoista; c) tässä yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi saanut olla määräämättä seuraamusta kontradiktorisen periaatteen loukkaamisesta, koska (oletettu) hylkääminen perustui toiseen valitukseen, josta valittaja ei ole koskaan onnistunut saamaan tietoja. Valittajan mukaan näiden väitteiden tutkinnan perusteella voidaan vahvistaa se, että riidanalaista kirjettä ei voida pitää hylkäyspäätöksenä, mikä puolestaan vahvistaisi sen, että laiminlyönti jatkuu.

19. Pidän tarkoituksenmukaisena aloittaa tämän valitusperusteen tutkimisella, koska sen selvittämisen, oliko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi kyseisen kirjeen oikeudellisesta luonteesta oikea, pitää — johdonmukaisesti ajatellen — edeltää kaikkea muuta selvitystä. On syytä täsmentää tältä osin, että mainitulla valitusperusteella valittaja ei riitauta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmää siitä, että kyseinen kirje on "asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto" (30 kohta). Se on näet tältä osin todennut ainoastaan, että tietyin edellytyksin 6 artiklassa tarkoitettua kirjettä ei voida pitää sellaisena, että se lopettaa laiminlyönnin, ja että on sitä vastoin tärkeää tarkistaa sen konkreettinen sisältö, jotta voidaan määritellä, ilmoitetaanko siinä valituksen käsittelyn lopettamisesta vai ei.

Huomautan tältä osin, että on oikein, kuten edellä mainitusta asiassa SFEI ym. vastaan komissio annetusta tuomiosta ilmenee, [20] että tämän kirjeen oikeudellista luonnetta on arvioitava sen tarkoituksen perusteella eikä ensisijaisesti yksinomaan muodollisten kriteerien perusteella. Samasta tuomiosta käy silti ilmi, että "asian käsittelyn lopettamista koskevaa kirjettä ei voida ymmärtää alustavaksi tai valmistelevaksi kannan määrittelyksi", [21] paitsi jos komissio on ilmoittanut perusteensa valituksen käsittelyn lopettamiselle ja jos se on vahvistanut valittajille määräajan lisähuomautusten esittämiseen.

20. Esillä olevassa asiassa komissio on vahvistanut valittajalle kahden kuukauden määräajan mahdollisten lisähuomautusten esittämiseen. Komissio on myös ilmoittanut perusteensa sille, miksi valittajan valitusta ei "tässä vaiheessa voida yksittäisenä asiana ottaa käsiteltäväksi"; näitä perusteita ovat toisen, samankaltaisia tosiseikkoja ja edustavampia tapauksia koskevan valituksen olemassaolo sekä mahdollisuus saattaa asia suoraan kansallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi valituksen kohteena olevan yhteisön oikeuden rikkomisen laatu huomioon ottaen.

Asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva kirje, josta esillä olevassa asiassa on kyse, olisi siten ymmärrettävä asiassa SFEI ym. vastaan komissio käytetyn terminologian mukaisesti "alustavaksi tai valmistelevaksi kannan määrittelyksi". Tarkemmin asiaa tutkittaessa havaitaan, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylännyt tällaista päätelmää, joka ainakin osittain vastaa valittajan perusteluja, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisessa tuomiossa, "että 6 artiklaan perustuvassa kirjeessä ei lopullisesti määritellä komission kantaa" (31 kohta).

21. Siten on katsottava, että valittajan väitteet siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi soveltanut säännöksiä virheellisesti arvioidessaan 13.6.1994 päivätyn kirjeen oikeudellista luonnetta, ovat perusteettomia ainakin siltä osin kuin niillä riitautetaan valituksen hylkäyspäätöksen lopullisuus.

Vailla merkitystä on valittajan väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tuomion 29 kohdasta ilmenevällä tavalla ilmeisen virheellisesti perustanut päätelmänsä, että valitus hylättiin riidanalaisella kirjeellä, komission saamiin tietoihin — jotka eivät ilmene asian asiakirjoista — ja jotka komission mielestä ovat peruste valituksen käsittelyn lopettamiselle. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on itse asiassa tuomion 29 kohdassa ainoastaan muistuttanut välttämättömistä edellytyksistä sille, että kyseistä kirjettä voidaan pitää asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvana tiedonantona.

20 — Edellä alaviitteessä 18 mainittu asia, tuomion 28—31 kohta.
21 — Em. asia, tuomion 30 kohta.

22. Ei voida myöskään hyväksyä valittajan väitettä, että komissio olisi perustellessaan hylkäämistään toisen rinnakkaisen, edustavampia tapauksia koskevan valituksen olemassaololla myöntänyt, ettei se ollut ryhtynyt eikä aikonut ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin, joten laiminlyönnin jatkumisesta ei olisi epäilystäkään. Koska komissio ei ole velvollinen ottamaan valitusta tutkittavakseen, [22] on ilmeistä, että valittaja vedotessaan tällaiseen väitteeseen riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 13.6.1994 päivätyn kirjeen oikeudellista luonnetta koskevien päätelmien sijasta perusteet, jotka komissio esitti syyksi aikomukselleen jättää valitus tutkimatta. Tältä osin on kuitenkin riittävää todeta, että tämänkaltainen väite, joka epäilemättä on merkityksellinen mahdollisen kumoamiskanteen yhteydessä, ei ole sitä laiminlyönnin toteamista harkittaessa.

Sama koskee myös väitettä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi laiminlyönyt määrätä seuraamuksen siitä, että komissio on loukannut kontradiktorista periaatetta, koska valituksen hylkääminen perustui sellaisen toisen samanlaista asiaa koskevan valituksen olemassaoloon, josta valittaja ei saanut tietoa edes ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä. Puolustautumisoikeuksien mahdollinen loukkaaminen tällaisella menettelyllä on näet vailla merkitystä laiminlyönnin jatkumisen toteamiseksi.

22 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 10 kohta.

23. Edellä esitetyistä huomautuksista käy selvästi ilmi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut oikein 13.6.1994 päivätyn kirjeen oikeudellisen luonteen, joten kyseinen peruste on syytä hylätä. Koska tämä väite koskee kuitenkin sitä, että riidanalainen kirje ei ollut hylkäyspäätös ja että juuri tämän vuoksi laiminlyönti ei sillä loppunut, on mielestäni vielä tarkistettava, voidaanko tätä kirjettä, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin piti kannan väliaikaisena määrittelynä, pitää luonteeltaan sellaisena, että sen johdosta laiminlyöntikanteen alkuperäinen kohde on rauennut.

Tällainen tarkistaminen on kuitenkin joka tapauksessa välttämätöntä, jotta voidaan arvioida, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin virheellisesti laiminlyönyt ottaa huomioon 13.6.1994 päivätyn kirjeen jälkeisen kirjeenvaihdon (ensimmäinen valitusperuste). On näet selvää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle kuuluva velvollisuus tutkia tätä kirjeenvaihtoa edellyttää ensin osoitetun, että riidanalainen kirje ja yleisemmin asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto eivät itsessään lopeta laiminlyöntiä tai ainakaan saa laiminlyöntikanteen alkuperäistä kohdetta raukeamaan.

24. Ongelman tultua näin määritellyksi on selvitettävä, onko kirje, joka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mielestä on väliaikainen kannan määrittely, sellainen, että sillä lopetetaan laiminlyönti, jolloin kanteen kohde raukeaa. Toisin sanoen: onko oikein pitää tällaista — vaikkakin alustavaa tai

valmistelevaa — kannan määrittelyä kuitenkin sellaisena, että sillä lopetetaan laiminlyönti.

Valittajan mielestä myöntävää vastausta tähän kysymykseen on sitäkin vaikeampi hyväksyä, jos otetaan huomioon, että ajankohtana, jolloin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi ratkaisunsa, lopullista päätöstä ei ollut — eikä sitä paitsi, mikä on hyvin tärkeää, ole vieläkään — tehty. Juuri tältä näkökannalta valittaja vetoaa siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt tutkia 13.6.1994 päivätyn kirjeen jälkeistä kirjeenvaihtoa.

Tämän olettamuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten tehnyt sen päätelmän, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto on perustamissopimuksen 175 artiklassa tarkoitettu kannan määrittely — jolla siten laiminlyöntikanteen kohde raukeaa — vaikka vaikuttaa ilmeiseltä, että laiminlyönti jatkuu, ja näin on juuri sen vuoksi, että kyse on valmistelevasta toimesta, joka on välttämätön edellytys lopullisen päätöksen tekemiselle. Siten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi edelleen, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan kirjeen lähettämistä seuranneet tapahtumat ovat vailla merkitystä arvioitaessa laiminlyöntiä.

25. Aloitan muistuttamalla, että valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka ei lainkaan tutkinut 13.6.1994 päivätyn kirjeen jälkeistä kirjeenvaihtoa, totesi kuitenkin, että "asiakirjoista ei ilmene, että komissio olisi ratkaisun antamispäivänä tehnyt perustamissopimuksen 189 artiklassa tarkoitetun päätöksen vastauksena kantajan valitukseen". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan "tämä toteamus ei kuitenkaan yksin ole riittävä syy vahvistaa, että vastaajana oleva toimielin olisi syyllistynyt laiminlyöntiin, koska tietyissä tilanteissa päätös, jonka perusteella ei sinänsä ole mahdollista nostaa kumoamiskannetta, voi kuitenkin olla sellainen kannan määrittely, jonka jälkeen laiminlyönti on oikaistu; tällaisesta tilanteesta on kysymys, jos kyseinen päätös on välttämätön ennakkotoimi sellaiselle menettelylle, joka pakostakin päätyy oikeudelliseen päätökseen, jonka perusteella on mahdollista nostaa kumoamiskanne perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätyin edellytyksin" (25 kohta).

26. Ilmeisestikin tällainen kanta edellyttää, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto on aina valmisteleva toimi ja että se siitä huolimatta, että se on valmisteleva toimi, on sellainen, että sillä lopetetaan laiminlyönti. Nämä kaksi olettamusta, joita ei ole riittävästi perusteltu, jättävät mielestäni sijaa epäilylle ja tietylle hämmennykselle.

Ensimmäisen väitteen osalta muistutan lähinnä omia ajatuksiani kootakseni, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklan perusteella komissiolla on paitsi velvollisuus ilmoittaa valittajille perusteet valituksen hylkäämiselle, myös velvollisuus asettaa niille "määräaika, jonka kuluessa ne voivat antaa *mahdollisen*

vastineensa kirjallisesti". [23] Tällä säännöksellä pyritään siis — kaikesta päätellen — takaamaan se, että valittajalla on mahdollisuus esittää vastineensa komission ilmoittamiin valituksen hylkäämistä koskeviin perusteisiin.

27. Asian näin ollessa on mielestäni tehtävä seuraava päätelmä: jos valittaja ei käytä edellä mainittua mahdollisuuttaan — koska joko pitää sitä hyödyttömänä tiedonannon sisällön vuoksi tai koska sen tiedossa ei ole uusia tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja komission kannan muuttamiseksi — asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvaa tiedonantoa ei suinkaan voida luonnehtia valmistelevaksi toimeksi, vaan sitä on päinvastoin pidettävä lopullisena toimena. Tätä tukee myös asiassa SFEI ym. vastaan komissio annettu tuomio, jossa yhteisöjen tuomioistuin piti kyseistä tiedonantoa lopullisena kannan määrittelynä, [24] vaikka siinä asiassa valittajalle ei ollut edes annettu tilaisuutta esittää asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa säädettyä vastinettaan valituksen hylkäysperusteista. Tämä tarkoittaa mielestäni, että lisähuomautusten puuttuminen, johtui tämä sitten komissiosta tai valittajasta, tarkoittaa aina käsittelyn lopullista päättymistä tästä johtuvine mahdollisuuksineen riitauttaa kyseinen toimi.

Ei ole myöskään tarpeetonta muistuttaa tältä osin, että komissio oli ottanut huomioon sisällöltään vastaavan väitteen asiassa Gema vastaan komissio antamassaan tuomiossa. Siinä vastaajana ollut toimielin totesi seuraavaa: "Asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa tarkoitettua tiedonantoa voidaan pitää päätöksenä, koska sen oikeudelliset vaikutukset koskevat valituksen tekijää. Jos komissio ilmoittaa perusteet, joiden vuoksi se ei voi ryhtyä hakemuksen suhteen toivottuihin jatkotoimiin, on tavallisesti aiheellista katsoa, että tämä on lopullinen kannan määrittely. Tiedonannolta ei vie sen päätösluonteisuutta se, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa säädetään valittajalle asetettavasta määräajasta, jonka kuluessa valittajan on toimitettava mahdollinen kirjallinen vastineensa. Kyseinen säännös jättää valittajalle mahdollisuuden päättää, haluaako hän vielä ottaa kantaa tähän tiedonantoon. Jos hän ei näin tee, hän tunnustaa tiedonannon lopullisuuden." [25]

28. Kuten olen jo osoittanut, juuri tämä ratkaisu vastaa mielestäni parhaiten asetuksen N:o 99/63 6 artiklan sanamuotoa ja tarkoitusta. Muutoin valittajalta, joka päättää olla käyttämättä mahdollisuutta vastineen antamiseen, puuttuisi aina ja joka tapauksessa mahdollisuus saattaa asian käsittelyn (lopullisen) lopettamisen perusteet yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäviksi, jolloin seurauksena on, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa tarkoitettu mahdollisuus muuttuisi velvollisuudeksi ainakin niiden osalta, jotka eivät halua luopua mahdollisuudesta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

23 — Kursivointi tässä.

24 — Edellä alaviitteessä 18 mainittu asia.

25 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia, erityisesti tuomion tosiseikkoja koskeva osa, s. 3182.

Katson lisäksi, että tämä ratkaisu ei ole ristiriidassa asiassa Automec I annetun tuomion kanssa [26] ja että siinä itse asiassa annetaan vain eräitä lisätäsmennyksiä. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tässä tuomiossa luokittelikin asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan tiedonannon valmistelevaksi toimeksi, joka ei ole kannekelpoinen ja joka kuuluu niin sanottuun "toiseen vaiheeseen", ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kuitenkaan tarkoittanut tilannetta, jossa tämä tiedonanto voisi olla *viimeinen toimi* tietyssä menettelyssä. Asiassa Automec I annetussa tuomiossa mainitun "kolmannen vaiheen" puuttuminen ei voi tarkoittaa, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa tarkoitettu menettely päättyy valmistelevaan toimeen tai että kyseinen toimi, vaikkakaan se ei ole valmisteleva, ei ole kannekelpoinen.

29. Edellä esitetty kuvastaa hyvin, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklan mukaisen kirjeen lähettämistä seuraava vaihe voi osoittautua ratkaisevaksi jo kyseisen toimen luokittelun kannalta, mikä varmastikin on tärkeää valittajalle koituvien seurausten kannalta, ainakin mitä tulee oikeusturvaan. Tässä vaiheessa pohdintoja on kysyttävä, onko otettava huomioon asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa säädetyn menettelyn jatko, ja miltä osin, jos valittaja, kuten tässä asiassa, käyttää mahdollisuutta esittää lisähuomautuksia. Loogisin vastaus on, että tällaisessa tilanteessa asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa säädettyä tiedonantoa ei ainakaan sellaisenaan voida luokitella lopulliseksi toimeksi, joten on myös suljettava pois se mahdollisuus, että kyse olisi perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitetusta kannekelpoisesta toimesta.

Siten palaamme lähtöpisteeseen siinä mielessä, että on määriteltävä, voidaanko valmistelevana toimena pidettävää tiedonantoa kuitenkin pitää luonteeltaan sellaisena, että sillä lopetetaan laiminlyönti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vastaus tähän kysymykseen oli myöntävä, koska tämä toimi oli välttämätön esivaihe lopullisen toimen tekemiselle. [27] Jos katsotaan kuitenkin, että valittaja ei pyydä valmistelevan toimen tekemistä, vaan *päätöksen* tekemistä, voidaanko katsoa, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan pe-

26 — Edellä alaviitteessä 15 mainittu asia.

27 — Tämän väitteen tueksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vetoaa asiassa 377/87, parlamentti vastaan neuvosto, 12.7.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 4017, 7 ja 10 kohta) sekä asiassa 302/87, parlamentti vastaan neuvosto, 27.9.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 5615, 16 kohta). Tältä osin huomautan kuitenkin, että ensin mainitussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi lausunnon asiasta raukeavan, koska kyseinen toimi oli jo sittemmin toteutettu; yhteisöjen tuomioistuin jätti nimenomaisesti ottamatta kantaa laiminlyöntikanteen tutkimatta jättämistä koskevaan vaatimukseen siltä osin kuin se kohdistui talousarvioehdotukseen eli siten valmistelevaan toimeen. Jälkimmäisessä asiassa kyse oli parlamentin asiavaltuudesta perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla; vaikka yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "Euroopan parlamentti voi vaatia tuomiota, jossa todetaan neuvoston laiminlyönti, vaikka ehdotusta, joka on valmisteleva toimi, ei voida riitauttaa 173 artiklan perusteella", sen sanavalinta oli kuitenkin moniselitteinen, eikä lausuma ole missään tapauksessa nyt esillä olevan asian kannalta ratkaiseva. Vaikka olenkin samaa mieltä siitä, että eräissä tilanteissa pelkillä valmistelevilla toimilla voi olla lopullisia oikeusvaikutuksia niiden kohteelle, joten niiden toteuttamatta jättäminen voi olla laiminlyöntikanteen kohteena (kuten neuvoston laiminlyönti antaa talousarvio tai komission laiminlyönti antaa direktiiviehdotus; näissä tilanteissa kyseisten toimien toteuttamisen laiminlyönti voisi estää parlamenttia tai neuvostoa käyttämästä toimivaltaansa), en voi olla tältä osin toteamatta, että tilanne on, tai sen ainakin pitäisi olla, täysin toinen, jos kyse on sellaisesta toimesta kuten asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvasta tiedonannosta. Tällöin kyseisen toimen mahdollinen toteuttaminen voi valittajan hakemukseen vastaamisen sijasta (jollei vastaus ole valittajalle epäsuotuisa) aivan hyvin olla valmisteleva kannan määrittely, jonka johdosta laiminlyönnin jatkuminen on *mahdollista*. Jäljempänä esitettävät pohdinnat käsittelevät tätä tilannetta.

rustuva tiedonanto on pätevä, perustamissopimuksen 175 artiklassa tarkoitettu kannan määrittely ja että sen johdosta kanteen kohde tosiasiallisesti raukeaa?

30. Aloitan tältä osin muistuttamalla, että, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä paitsi todennut kyseisessä tuomiossa, yhteisöjen tuomioistuin vastasi ensimmäisen kerran tähän kysymykseen asiassa Gema vastaan komissio antamassaan tuomiossa. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi ensin, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva kirje "merkitsee asian käsittelyn lopettamista", [28] ja sen jälkeen nimenomaisesti, että kirje on "toimi, joka on perustamissopimuksen 175 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu kannan määrittely". [29]

Tämä toteamus on kuitenkin suhteutettava kyseisen asian erityisolosuhteisiin: a) asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva kirje oli lähetetty ennen kanteen nostamista, minkä johdosta kannetta ei otettu tutkittavaksi; b) valittaja ei ollut käyttänyt mahdollisuutta esittää lisähuomautuksia, joten koko ongelmaa laiminlyönnin mahdollisesta jatkumisesta ei edes ollut; c) joka tapauksessa se, että kyseinen kirje määriteltiin edellä mainitussa tuomiossa toimeksi, joka merkitsee "asian käsittelyn lopettamista" ja jolta puuttuu "väliaikaisuus", saa minut sulkemaan pois mahdollisuuden pitää sitä valmistelevana toimena, vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei käsitellytkään kysymystä siitä, voiko kyseinen kirje olla kumoamiskanteen kohteena. [30] Siten on ilmeistä, että asiassa Gema vastaan komissio annettua tuomiota ei voida mitenkään pitää ratkaisevana esillä olevan asian kannalta, vaan asia on pikemminkin päinvastoin.

31. Lähtien ajatuksesta, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva kirje ei ole lopullinen toimi, jos valittaja käyttää oikeuttaan esittää lisähuomautuksia, on vastattava kysymykseen siitä, onko laiminlyöntikanteen kohde rauennut sillä, että toimielin on määritellyt kantansa, vaikkakin vain "valmistelevalla" toimella, vai onko tästä kysymys ainoastaan silloin, kun ratkaisun tekemistä ei ole enää laiminlyöty, koska lopullinen toimi on jo toteutettu.

Tätä kysymystä on nimenomaan tutkittu asioissa Automec II ja Asia Motor I annetussa julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa [31], jossa on perin pohjin eritelty sekä näiden

28 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia, tuomion 17 kohta.

29 — Em. tuomion 21 kohta.

30 — Muistutan, että asiassa Gema vastaan komissio annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuimella ei ollut tilaisuutta ottaa kantaa kyseisen 6 artiklaan perustuvan kirjeen kannekelpoisuuteen, koska kirjeeseen sisältyneen päätöksen kumoamista koskeva vaatimus oli selvästi jätettävä tutkimatta. Tässä kysymyksessä, josta oikeudenkäynnissä esitettiin vilkkaasti erilaisia näkemyksiä, julkisasiamies Capotorti (ks. edellä alaviite 11) esitti päinvastoin myöntävän kannan. Siinä tilanteessa komissio, joka esitti kolme vaihtoehtoista ratkaisua, ei sulkenut pois sitä vaihtoehtoa, että 6 artiklaan perustuva tiedonanto olisi aina ja joka tapauksessa toimi, josta asianosaiset voivat nostaa kanteen perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisesti.

31 — Tuomari Edwardin julkisasiamiehen tehtävässä edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Automec II sekä asiassa Asia Motor France ym. vastaan komissio (asia T-28/90, tuomio 18.9.1992, Kok. 1992, s. II-2285, jäljempänä asia Asia Motor I) 10.3.1992 antama ratkaisuehdotus (Kok. 1992, s. II-2226, 90—97 kohta).

kahden äsken mainitun vaihtoehdon perusteita että niiden vaikutuksia.

32. Erityisesti väite, jonka mukaan valmistelevaa toimea ei voida milloinkaan pitää sellaisena, että sillä voitaisiin päättää laiminlyönti, erityisesti juuri sen vuoksi, että se on valmisteleva, tarkoittaisi, että "kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla kanne, joka voidaan ottaa tutkittavaksi, sen kohde ei raukea, ellei vastaajana oleva toimielin muodollisesti toteuta 'toimea'", [32] jolloin seurauksena on se, että kanne säilyttää kohteensa siihen asti, kunnes komissio tekee lopullisen päätöksen. [33] Tältä kannalta asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva kirje tarkoittaisi laiminlyönnin eräänlaista *keskeytymistä*, mutta ei sen päättymistä. Tällä ratkaisulla "olisi se etu, että koko ajan vireillä pysyvä kanne, joka voidaan ottaa milloin tahansa uudelleen käsiteltäväksi, olisi komissiolle syy pysyä asiassa toimeliaana. Haittapuolena olisi se, että todennäköisesti tarkoitukseton kanne säilyisi kirjattuna ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asialuetteloon, koska asian käsittelyn jatkumiseen voisivat vaikuttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sijasta pikemminkin jutun asianosaiset". [34]

Edellä mainituissa ratkaisuehdotuksissa oletus, että laiminlyöntikanteen kohde raukeaa valmistelevan toimen vuoksi, on päinvastoin määritelty "teoriassa vähemmän houkuttelevaksi vaihtoehdoksi, koska se edellyttää, että kannekelpoisen toimen tekemisen laiminlyönti voidaan oikaista toimella, joka ei ole kannekelpoinen. Vaikka etuna on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asialuettelon nopea lyheneminen, *haittana on vastaavasti se, että valittajan on nostettava useita kanteita tulosten saamiseksi*, jos komission toimettomuus asian käsittelyssä jatkuu". [35] Tuskin lienee tarvetta korostaa, että tämä haitta on syynä nyt esillä olevaan asiaan.

33. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin puolestaan ei ilmeisestikään sulkenut pois sitä, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva menettely samaan artiklaan perustuvan kirjeen lähettämisen jälkeen oli merkityksellinen mahdollisen laiminlyönnin jatkumisen toteamiseksi. Asiassa Asia Motor I [36] kantajat väittivät muun muassa, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvaa kirjettä ei voitu pitää sellaisena, että sen johdosta kanteen kohde olisi rauennut; on huomattava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio ei ollut asiassa ainoastaan täyttänyt sille asetuksen N:o 99/63 6 artiklan perusteella kuuluvia menettelyä koskevia velvoitteita (vaikkakin vasta kanteen nostamisen jälkeen), vaan se oli myös tehnyt sittemmin, vaikkakin huomattavasti myöhässä, lopullisen päätöksen hylätä kantajien aikanaan tekemät valitukset. Tuomioistuin päätteli tästä, että "ainakin ja joka

32 — Em. tuomion 94 kohta.

33 — Tältä osin en voi olla huomauttamatta, että "nimenomainen kieltäytyminen toimenpiteisiin ryhtymisestä voidaan saattaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi 175 artiklan perusteella, jos laiminlyönti ei ole päättynyt" (edellä alaviitteessä 27 mainittu asia parlamentti v. neuvosto, tuomion 17 kohta). Ottaen huomioon se erityinen asiayhteys, johon tämä toteamus liittyi, samoin kuin myöhempi oikeuskäytäntö, katson kuitenkin, ettei tähän lausumaan voida vedota tässä esiin tuodun väitteen osalta.

34 — Edellä alaviitteessä 31 mainittu asia, ratkaisuehdotuksen 95 kohta.

35 — Em. tuomion 96 kohta; kursivointi tässä.

36 — Edellä alaviitteessä 31 mainittu asia, tuomion 34—37 kohta.

tapauksessa 5.12.1991 tehdyn päätöksen jälkeen kanteella ei ole enää kohdetta, joten lausunnon antaminen asiasta raukeaa tältä osin". [37] Samassa tuomiossa todettiin, että erityistä merkitystä on sillä, että "toimi, jonka laiminlyönti on kanteen kohteena, on tehty kanteen nostamisen jälkeen, mutta ennen tuomion antamista", koska "esillä olevassa asiassa komission, joka on lopullisesti hylännyt kantajien valituksen asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa säädetyn tiedonannon lähettämisen jälkeen, ei voida katsoa kieltäytyneen toimimasta". [38]

Nämä lausumat, joista ei kuitenkaan saa selvää ja yksiselitteistä vastausta esillä olevaan asiaan liittyvään ongelmaan, [39] saavat minut ajattelemaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli tarkoitus ottaa huomioon laiminlyöntiä arvioidessaan myös asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan kirjeen lähettämistä seuranneet tapahtumat. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vaadittiin ottamaan nimenomaisesti kantaa tähän kysymykseen nyt esillä olevan asian kohteena olevassa tuomiossa, se antoi kuitenkin sisällöltään päinvastaisen nimenomaisen vastauksen.

Valittua ratkaisua ei kuitenkaan voida pitää tyydyttävänä, koska sen mukaan laiminlyönnin päättyminen ja siten kanteen kohde riippuu toimesta, joka on pelkästään valittajan pyytämää (lopullista) toimea valmisteleva toimi, ja toisaalta koska sen perusteella valittaja saattaa joutua nostamaan uuden laiminlyöntikanteen *hyödyllisen* tuloksen saamiseksi. On kuitenkin kysyttävä, mitä sellaisia ratkaisuja näiden haittojen korjaamiseksi voidaan kehittää, jotka ovat sovellettavien säännösten mukaisia ja jotka vastaavat erityisesti asetuksen N:o 99/63 6 artiklan tarkoitusta.

34. Ensimmäinen mahdollisuus voisi olla edellä mainitsemassani ratkaisuehdotuksessa esitetty vaihtoehto, jonka mukaan kanteen kohde säilyy siihen asti, kunnes lopullinen päätös tehdään. Vaikka tämän vaihtoehdon hyvänä puolena on niiden haittojen puuttuminen, jotka johtuvat siitä, että laiminlyönnin katsotaan päättyneen ja että kanteella ei sen vuoksi ole enää kohdetta, tätäkin vaihtoehtoa voidaan arvostella. Se ei muun muassa estä komission toimettomuuden mahdollista jatkumista pitkäänkin, eikä valittaja voi tässä vaihtoehdossa mitenkään *pakottaa* komissiota ryhtymään toimenpiteisiin.

Toinen vaihtoehto, jota itse ehdotan, on velvoittaa sen sijaan komissio, joka ei voi eikä varmastikaan saa lykätä lopullisen päätöksen tekemistä epämääräiseen tulevaisuuteen, vastaamaan valittajan lisähuomautuksiin kohtuullisessa ajassa, jonka jälkeen, jos päätöstä ei ole tehty, olisi katsottava, että edellytykset

37 — Em. tuomion 35 kohta.

38 — Em. tuomion 37 kohta.

39 — Ei ole tarpeetonta todeta, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esittänyt edes asiassa Ladbroke vastaan komissio myöhemmin annetussa tuomiossa minkäänlaisia epäilyjä tältä osin. Todettuaan, että valituksen jättämisestä komissiolle osoitetun vaatimuskirjeen vastaanottamiseen oli kulunut paljon aikaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että "kantajalla on oikeus saada komissiolta *ainakin* väliaikainen asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto — — tai kyseinen päätös" eli tässä lopullinen päätös (edellä alaviitteessä 19 mainittu asia, tuomion 61 kohta; kursivointi tässä).

ovat täyttyneet sille, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi todeta laiminlyönnin. Lisään vielä, että kohtuullisen ajan — jona komission on joko vahvistettava asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvassa kirjeessä jo ilmoittamansa taikka aloitettava uudelleen asian käsittely, jos se valittajan sittemmin esittämien huomautusten perusteella pitää sitä tarkoituksenmukaisena — vahvistaminen on mielestäni edellytyksenä sille, että voidaan taata asianmukaisen oikeusvarmuuden ja oikeusturvan vaatimusten noudattaminen. "Kohtuullinen" aika, joksi voidaan "kohtuullisesti" vahvistaa jokin aika kolmesta kuuteen kuukauteen, täyttää sitä paitsi vaatimuksen hyvän oikeudenhoidon periaatteen noudattamisen takaamisesta, mikä on sitäkin tärkeämpi esillä olevan kaltaisissa tilanteissa, joissa ainoastaan tietyssä määräajassa toimiminen voi mahdollistaa asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen tarkoituksen saavuttamisen. On tuskin tarvetta korostaa, että kohtuullisen määräajan vahvistaminen, jolla pyritään takaamaan edellä mainitsemieni vaatimusten ja periaatteiden noudattaminen, ei varmastikaan ole mikään uutuus yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä. [40]

35. Edellä esitettyjen perustelujen tiivistelmänä todettakoon, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvaan tiedonantoon sisältyy aina ilmoitus valituksen käsittelyn lopettamisesta — joten sitä on pidettävä lopullisena toimena —, ellei valittaja käytä mahdollisuutta esittää lisähuomautuksia. Tällöin kanteella ei kirjeen johdosta ole kohdetta; kirje sen sijaan on samalla perustamissopimuksen 173 artiklan mukainen kannekelpoinen toimi. Jos sitä vastoin valittaja käyttää mahdollisuutta esittää huomautuksia, laiminlyöntikanteen kohteen raukeaminen edellyttää, että komissio tekee yhteisöjen tuomioistuimen vahvistamassa kohtuullisessa ajassa lopullisen päätöksen valituksen hylkäämisestä. Jos tällaista päätöstä ei tehdä tässä määräajassa ja jos muut edellytykset täyttyvät, tuomioistuin voi todeta laiminlyönnin olemassaolon.

Näissä kahdessa vaihtoehdossa — pitäneekö sitä edes korostaa — asianosaisten toiminta, sen jälkeen kun heille on lähetetty asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva kirje, on siten ratkaisevaa arvioitaessa sitä, jatkuuko laiminlyönti vai onko se päinvastoin jo päättynyt ja onko kanteen kohde rauennut.

36. Tämän perusteella on esillä olevan asian kannalta katsottava, että koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pitänyt laiminlyönnin toteamisen kannalta merkityksettömänä sitä, että sen antaessa tuomiotaan

40 — Ks. esim. asiassa 120/73, Lorenz, 11.12.1973 annettu tuomio (Kok. 1973, s. 1471, 4 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kaksi kuukautta oli kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa yhteisöjen tuomioistuin on velvollinen ottamaan kantaa suunniteltujen ja sääntöjenmukaisesti ilmoitettujen uusien tukien yhteensopivuuteen yhteisön oikeuden kanssa. Ks. lisäksi erityisesti laiminlyöntikanteen osalta asiassa 59/70, Alankomaat vastaan komissio, 6.7.1971 annettu tuomio (Kok. 1971, s. 639, 15, 16, 22 ja 23 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin edellytti kohtuullista määräaikaa ottaen huomioon "oikeusturvan ja yhteisön toiminnan jatkuvuuden vaatimukset". Vaikka tällaisiin vaatimuksiin on vedottu vastaajana olevan toimielimen eduksi sen perustelemiseksi, että "asian komission käsiteltäväksi saattamista koskevan oikeuden käyttämistä ei voida loputtomiin lykätä", olisi ainakin epäoikeudenmukaista katsoa, että näitä vaatimuksia ei sovellettaisi päinvastaisessa tilanteessa, jossa toimielin on loputtomiin lykännyt vaaditun toimen toteuttamista.

lopullista päätöstä hylkäämisestä ei vielä ollut tehty, valittajan ensimmäinen valitusperuste on hyväksyttävä.

Asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan kirjeen oikeusvaikutukset ja tehokasta muutoksenhakua tuomioistuimessa koskevan oikeuden loukkaaminen (kolmas valitusperuste)

37. Kolmannella valitusperusteella valittaja vetoaa siihen, että tehokasta muutoksenhakua tuomioistuimessa koskevaa oikeutta loukkaa kanta, jonka mukaan laiminlyöntikanteen alkuperäinen kohde raukeaa 13.6.1994 päivätyn kirjeen johdosta, vaikka kirje ei itsessään ole kannekelpoinen toimi.

Koska tämä oikeus kuuluu yhteisön oikeuden yleisiin oikeusperiaatteisiin, [41] valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin — pitäessään kyseistä kirjettä sellaisena, ettei sillä ole oikeudellisesti sitovia vaikutuksia valittajan suhteen, vaikka sillä kuitenkin lopetetaan laiminlyönti — on luonut harmaan vyöhykkeen, jossa valittajalla ei ole mitään oikeussuojaa: ei näet ole mahdollisuutta todeta, että vaadittu toimi on lainvastaisesti jätetty tekemättä, ja toisaalta ei myöskään ole mahdollisuutta kumoamiskanteen nostamiseen.

38. Todellisuudessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisu ei tarkoita sitä, että valittajalla ei olisi mitään oikeussuojaa. Koska ratkaisu kuitenkin velvoittaa valittajan nostamaan toisen laiminlyöntikanteen, jos komission toimettomuus jatkuu, vain (ensimmäisellä laiminlyöntikanteella) vaaditun (lopullisen) toimen saamiseksi ja mahdollisesti vaatimaan perustamissopimuksen 173 artiklaan perustuvalla kanteella mainitun toimen kumoamista, [42] on ainakin katsottava, että tällainen ratkaisu tekee tuomioistuinsuojan saamisen vaikeaksi.

Siten on vaikeaa olla yhtymättä ajatukseen, että "la duplication des recours trasforme le contrôle juridictionnel communautaire en un véritable parcours du combattant où la persévérance et la résistance deviennent les vertus cardinales!" [43]; tämä saa minut epäilemään kantajan tavoin oikeussuojan riittävyyttä.

Ensimmäisen valitusperusteen tutkinnan yhteydessä tekemäni ratkaisuehdotus huomioon ottaen ei mielestäni kuitenkaan ole

41 — Ks. mm. asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986 (Kok. 1986, s. 1651, 18 kohta) sekä asia C-249/88, komissio v. Belgia, tuomio 19.3.1991 (Kok. 1991, s. I-1275, 25 kohta).

42 — Tämä ilmenee huolellisesti luettuna valituksenalaisen tuomion 34 kohdasta.

43 — Bolze 1996: Note sur l'arrêt Guérin. — Revue trimestrielle de droit européen, s. 393.

tarpeen tutkia tarkemmin tätä valitusperustetta.

39. On sanomattakin selvää, että ratkaisu olisi aivan muu, jos yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että valittajan esittämät väitteet laiminlyönnin jatkumisesta eivät ole perusteltuja. Tällöin olisi vaikeaa osoittaa perusteettomaksi valittajan väite, jonka mukaan se, että laiminlyöntikanteen alkuperäinen kohde raukeaa asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvan tiedonannon johdosta, tarkoittaa — välttämättä — että kyse on toimesta, jolla on sitovia oikeusvaikutuksia kohteelleen ja joka siten on kannekelpoinen. [44] Tästä seuraisi kaikesta päätellen, että pitäessään asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuvaa tiedonantoa toimena, josta ei voida nostaa kannetta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi loukannut valittajan oikeutta tehokkaaseen muutoksenhakuun tuomioistuimessa.

Lisään vielä, että olisi mielestäni toivottavaa, että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva kirje tunnustettaisiin aina ja joka tapauksessa kannekelpoiseksi toimeksi [45] sen sijaan, että suosittaisiin vaihtoehtoa, jossa valittajan on nostettava kaksi laiminlyöntikannetta saadakseen lopullisen päätöksen ja voidakseen tarvittaessa saattaa tämän päätöksen yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäväksi. [46] Päinvastaisessa tapauksessa olisi todettava yksityisen henkilön, joka on tehnyt asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti hakemuksen, oikeussuojan olevan tehokkuudeltaan ja nopeudeltaan epätyydyttävää, mitä yhteisöjen tuomioistuin ei mielestäni voi hyväksyä.

40. Edellä esitetyillä perusteluilla 27.6.1995 annettu tuomio on kumottava siltä osin kuin

44 — Tämä päätelmä saa vahvistusta toteamuksesta, että "kannekelpoisen toimen käsite on täysin sama 173 ja 175 artiklan osalta; nämä kaksi määräystä ilmentävät yhtä ja samaa oikeussuojakeinoa" (asia 15/70, Chevalley v. komissio, tuomio 18.11.1970, Kok. 1970, s. 975, 6 kohta). Tällainen toteamus edellyttää ilmeisestikin, ettei ole mahdollista vaatia 175 artiklan perusteella toimea, jota ei voi vaatia kumottavaksi 173 artiklan perusteella.

45 — Huomautan tältä osin, etten katso voivani yhtyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Automec I antamassa tuomiossa esittämään kantaan, jonka mukaan 6 artiklaan perustuvan tiedonannon kumoamista koskeva kanne saattaisi "velvoittaa yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioimaan kysymyksiä, joihin komissiolla ei vielä ole ollut tilaisuutta ottaa kantaa", mikä olisi ristiriidassa muun muassa "hyvän oikeudenhoidon asettamien vaatimusten ja komissiossa tapahtuvan hallinnollisen menettelyn sääntöjenmukaisen kulun kanssa" (ed. alaviitteessä 15 mainittu asia, tuomion 46 kohta). Tältä osin on riittävää todeta yhtäältä, että väitetiedoksiannon ja 6 artiklaan perustuvan tiedonannon rinnastaminen on vähintäänkin väkinäistä, kun otetaan huomioon niiden väliset tärkeät erot; jos toisaalta katsotaan, että 6 artiklaan perustuva tiedonanto saa raukeamaan laiminlyöntikanteen kohteen, esittämäni väite olisi otettava vakavasti pohdittavaksi. En usko, että tämä väite nostattaisi voimakasta vastustusta, koska a) valituksen hylkäyksen perustelut on nimenomaisesti sisällytetty tähän kirjeeseen; b) lopullinen päätös, joka tehdään myöhemmin, on useimmissa tapauksissa vain pelkkä vahvistus 6 artiklaan perustuvalle kirjeelle; c) jos myöhemmin esitettävien huomautusten johdosta komissio päättäisi aloittaa uudelleen tutkimuksen tai kilpailusääntöjen rikkomista koskevan menettelyn, voitaisiin katsoa edellytysten täyttyvän sille, että kyse on 6 artiklaan perustuvasta uudesta menettelystä. Lisään vielä, että tällä ratkaisulla olisi vain se haitta, että valittajan pitäisi samanaikaisesti paitsi muotoilla huomautuksensa 6 artiklaan perustuvasta kirjeestä, myös laatia kumoamiskanne.

46 — Pohdintojen tässä vaiheessa mieleeni tulee spontaanisti eräs kysymys: kuinka monta laiminlyöntikannetta valittajan olisikaan nostettava, jos hänen vaatimansa päätös edellyttäisi yhden toimen sijasta useita toimia?

siinä on katsottu, etteivät edellä tutkimani perustelut ole aiheellisia.

Komission vastavalitus

41. Komission vastavalitus koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion sitä osaa, jossa komissio on asiaan liittyvien erityisolosuhteiden takia velvoitettu paitsi vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, myös korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut (44—46 kohta).

Komissio vetoaa valituksensa tueksi siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sekoittanut keskenään kyseisen kanteen tutkittavaksi ottamisen ja sen aineellisen tutkinnan. Komission mielestä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus ei ole perusteltua, jollei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tosiasiallisesti totea laiminlyöntiä tai jollei se ainakin tutki vaikka vain prima facie aineellisia seikkoja, mitä asiassa ei tehty.

42. Komissio puolestaan on tietoinen siitä, että perussäännön 51 artiklan toinen kohta, jonka mukaan "muutosta ei voida hakea vain oikeudenkäyntikulujen määrän osalta tai siltä osin, kuka vastaa oikeudenkäyntikuluista", voi estää sen tekemän valituksen tutkittavaksi ottamisen. Komissio katsoo kuitenkin, ettei kyseistä säännöstä pidä soveltaa esillä olevaan asiaan, koska sen tarkoitus on — prosessiekonomisista syistä — lähinnä estää se, että yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetaan valitus, joka koskee yksinomaan oikeudenkäyntikuluja, joten säännös on tarkoitukseton vastavalituksen osalta. Tällöin yhteisöjen tuomioistuimen pitää joka tapauksessa kyseisessä asiassa esitettyjen valitusperusteiden vuoksi tutkia asia päävalituksen johdosta.

Aloitan muistuttamalla, että yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut 51 artiklaa siten, että sitä sovelletaan myös, jos — vaikka oikeudenkäyntikuluja koskeva peruste ei ole ainoa valitusperuste — kaikki muut perusteet on todettu aiheettomiksi.[47] Tämä tarkoittaa ilmeisestikin, että vastoin komission väittämää tällaisen säännöksen tarkoituksena ei ole estää sitä, että yhteisöjen tuomioistuimen olisi *tutkittava* asia vain oikeudenkäyntikulujen ratkaisemiseksi. On näet tunnustettava, myös mainitsemani oikeuskäytäntö huomioon ottaen, että kyseisen säännöksen tarkoituksena on pikemminkin estää se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta valitetaan vain oikeudenkäyntikulujen osalta, ilman että on merkityksellistä,

47 — Tämänkaltaisista tilanteista yhteisöjen tuomioistuin on näet todennut, että "koska kaikki muut kantajan esittämät perusteet on hylätty, oikeudenkäyntikuluja koskeva peruste on edellä mainittua määräystä [51 artiklaa] soveltaen jätettävä tutkimatta" (asia C-396/93 P, Henrichs v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. I-2611, 66 kohta). Ks. vastaavasti asia C-253/94, Roujansky v. neuvosto, määräys 13.1.1995 (Kok. 1995, s. I-7, 14 kohta) ja asia C-264/94 P, Bonnamy v. neuvosto, määräys 13.1.1995 (Kok. 1995, s. I-15, 14 kohta). On tuskin tarpeen korostaa, että tätä ratkaisua on sovellettava vastavalituksena esitettyyn muutoksenhakuun oikeudenkäyntikuluista myös siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin hylkäisi kaikki päävalituksessa esitetyt valitusperusteet. Tällainen tilanne olisi näet täysin sen tilanteen kaltainen, jossa valituksen kaikki muut valitusperusteet todetaan aiheettomiksi.

haetaanko muutosta päävalituksella vai vastavalituksella. Toisaalta niistä yleisluontoisista ilmaisuista, joilla tämä säännös on laadittu, on tehtävä se johtopäätös, että sitä sovelletaan myös näissä kahdessa tilanteessa.

43. Siltä varalta että yhteisöjen tuomioistuin tulisi toiseen lopputulokseen, huomautan aluksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, jonka ratkaisua esillä olevassa asiassa on arvosteltu, on soveltanut ainoastaan yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka perusteella silloinkin kun kanteen kohde on rauennut, koska toimielin, jolta ratkaisua on vaadittu, on määritellyt kantansa vasta kanteen nostamisen jälkeen, oikeudenkäyntikulut jäävät mainitun toimielimen vastattaviksi. [48] Syy tällaiseen oikeuskäytäntöön on täysin selvä: olisi epäoikeudenmukaista tuomita kantaja korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vaikka kanteen nostaminen johtuu nimenomaisesti sen toimielimen laiminlyönnistä, jolta ratkaisua on vaadittu.

Vastoin komission väittämää tämä ei tarkoita tutkittavaksi ottamisen ja aineellisen tutkinnan sekoittamista keskenään, vaan tässä otetaan huomioon se, että kanteen kohde on rauennut sen toimielimen, jolta ratkaisua on vaadittu, toiminnan johdosta. Saanen vielä lisätä, että esillä olevassa asiassa mahdollisuutta, että laiminlyöntikanne ei olisi perusteltu, vaikkakaan sillä ei ole merkitystä oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuuden kannalta, olisi hyvin vaikea hyväksyä — eikä vain ensi näkemältä. Tältä osin on muistutettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, ettei komissio ryhtynyt jatkotoimiin valittajan sille osoittaman, 24.1.1994 päivätyn vaatimuskirjeen johdosta, "vaikka komissio oli asianmukaisesti saanut tiedon valituksen sisällöstä jo joulukuussa 1992"; toisaalta on riidatonta, että asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun valituksen tekevällä henkilöllä on joka tilanteessa oikeus saada päätös. Katson siten, että komission väite on täysin perusteeton, ellei suorastaan shikaanimainen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostettu kanne

44. Perussäännön 54 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan silloin, kun yhteisöjen tuomioistuin kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen, se voi ratkaista asian lopullisesti itse, jos asia on ratkaisukelpoinen. Koska kyseisen kanteen tutkinta ei edellytä tosiasioiden arviointia, katson, että yhteisöjen tuomioistuin voi ratkaista lopullisesti esillä olevan riita-asian.

45. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa valittajan ensimmäinen kanneperuste koski sitä, että komission 13.6.1994 päivättyä kirjettä ei voitu pitää sellaisena, että sillä lopetetaan laiminlyönti ja että asetuksen N:o 99/63 6 artiklaan perustuva tiedonanto ei ollut perustamissopimuksen 175 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu kannan määrittely.

48 — Ks. esim. yhdistetyt asiat C-15/91 ja C-108/91, Buckl ym. v. komissio, tuomio 24.11.1992 (Kok. 1992, s. I-6061, 33 kohta).

Olen jo osoittanut ensimmäisen valitusperusteen tutkinnan päätteeksi, että jos, kuten esillä olevassa asiassa, valittaja käyttää mahdollisuutta esittää lisähuomautuksia, laiminlyöntikanteen kohteen ei voida katsoa raukeavan tämän kirjeen vuoksi, ellei komissio tee lopullista päätöstä kohtuullisessa ajassa. Koska on selvää, että tätä päätöstä ei ollut tehty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaessa tuomionsa ja että kohtuullinen aika, joka ei koskaan saisi olla yli kuusi kuukautta, on selvästi ylitetty, jää vain tarkistettavaksi se, onko komissio tosiasiallisesti loukannut toimimisvelvollisuuttaan laiminlyödessään antaa ratkaisun valittajan hakemukseen.

46. Vastaus tähän on välttämättä myöntävä. Vaikka komission ei tarvitsekaan tehdä päätöstä, jonka mukaan kilpailusääntöjä on rikottu, eikä sen tarvitse tutkia asetuksen N:o 17 3 artiklan perusteella tehtyä valitusta, sen on kuitenkin lopettaessaan asian käsittelyn "perusteltava päätöksensä, jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi selvittää, onko komissio tehnyt tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja koskevan virheen taikka syyllistynyt harkintavallan väärinkäyttöön". [49]

Siten komission viittaus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lausumaan, jonka mukaan "se, että komissio on luokitellut sen käsiteltäväksi saatetut kilpailuasiat tärkeysjärjestykseen, on sille yhteisön oikeudessa asetettujen velvoitteiden mukaista", [50] on täysin vailla merkitystä haluttaessa osoittaa, että komissio ei ole loukannut toimintavelvoitteitaan. Tämä toteamus osoittaa näet, että komissiolla on täysi oikeus hylätä hakemus määrittelemiensä ensisijaisuuskriteerien perusteella; sen sijaan se ei varmastikaan voi menetellä näin välttyäkseen tuomioistuinvalvonnalta.

47. Lopuksi on todettava, että komissiolle kuuluva harkintavalta niiden jatkotoimien suhteen, joihin se ryhtyy sille tehtyjen valitusten johdosta, ei varmastikaan voi olla peruste sille, että asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun valituksen tehneen henkilön kiistaton oikeus saada päätös asiassaan asetetaan kyseenalaiseksi.

Lisään tähän vielä sen, että niin ikään perusteeton on komission väite, ettei valituksen tekemisestä vaatimuskirjeen saamiseen ollut kulunut kohtuullista aikaa. Tältä osin on riittävää muistuttaa, että komissio ei ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin valittajan 24.1.1994 päivätyn vaatimuskirjeen johdosta, vaikka komissio oli jo joulukuussa 1992 selvillä valituksen sisällöstä.

49 — Edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Rendo ym. v. komissio, tuomion 27 kohta.

50 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Automec II, tuomion 77 kohta.

Ratkaisuehdotus

48. Edellä esitetyillä perusteilla ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-186/94, Guérin automobiles vastaan komissio, 27.6.1995 antaman tuomion;

— jättää tutkimatta komission vastavalituksen;

— toteaa, että vastoin neuvoston asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan b alakohtaa ja asetuksen N:o 99/63/ETY 6 artiklaa komissio on laiminlyönyt tehdä lopullisen päätöksen valittajan kilpailuasiassa tekemästä valituksesta;

— velvoittaa komission korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.